Cooperation beyond borders.
Interreg-IPA Cross-border Cooperation Romania-Serbia Programme is financed by the European Union under the Instrument for Pre-accession Assistance (IPA II) and co-financed by the partner states in the Programme.

Interculturalitate și toleranță în Banat

„Nu există district în toată Europa în care etniile să fie atât de amestecate ca în Banat" , spunea R.W. Seton Watson.

Lector: Cocoiu Loredana

Čoka
16 Decembrie 2017

1.De ce este Banatul unic?

Cu un caracter dinamic, mizând pe valorile umaniste, psihoterapia pozitivă se dezvoltă în jurul conceptului de transculturalitate. Este o metodă psihoterapeutică care sprijină diferenţele culturale, tratându-le nu ca nişte separatisme, ci ca pe componentele unui corpus omogen.

Altfel spus, psihoterapia pozitivă respectă identitatea etnică şi culturală, însă fără a încuraja exclusivismul şi dominaţia, ci mai degrabă printr-o unitate în diversitate.

Prin această metodă se urmăreşte reducerea asperităţilor, îmbinarea unicităţilor religioase, lingvistice, etnice, încât acestea să formeze un mixaj cultural. Un astfel de mixaj, un „melting pot", în limbajul antropologiei americane este promotorul toleranţei, constituind în acelaşi timp pilonul de susţinere al comunităţilor plurietnice. Parafrazându-l pe J.J. Ehrler, care remarca Banatul sub forma unui pătrat, înconjurat de răurile Mureş şi Dunăre, de munţii numiţi Chicera, Rusca, Morarul, precum şi de munţii dinspre 2 hotarul vechiului regat şi al Ardealului, am putea să-l vedem mai degrabă ca un romb, simbolul echilibrului în psihoterapia pozitivă.

Conform Institutului Naţional de Statistică, din cele 20 de etnii care trăiesc în România, în Banat se regăsesc mai mult de 14: maghiari, germani, sârbi, rromi, ucrainieni, bulgari, slovaci, evrei, cehi, croaţi, polonezi, greci, turci şi armeni. „Nu există district în toată Europa în care etniile să fie atât de amestecate ca în Banat" spune R.W. Seton Watson.

În Banat, a fi diferit nu este o ameninţare. Astfel, interculturalitatea a apărut datorită unei atitudini permisive a locuitorilor evitând izbucnirea unor conflicte interetnice.

De-a lungul istoriei, străinii au fost nu numai acceptaţi, cât şi integraţi, mai mult, s-a stabilit o conexiune între cei vechi şi cei noi. În aceasta idee R.W. Seton Watson afirmă: „Graţie coabitării condiţiei socialmateriale relativ apropiate a majorităţii locuitorilor precum şi amestecului de familii există un amestec ca nicăieri în altă parte a Europei”.

Aici, interculturalitatea se bazează pe un comportament permisiv dând astfel posibilitatea integrării fiecărei etnii în istoria comunitară, fie ei majoritari sau minoritari. O coeziune socială naturală a fost generată din raportarea continuă la aceleaşi probleme cotidiene, predominând găsirea soluţiilor practice la problemele comunitare identice.

În astfel de împrejurări, toleranţa vine ca un fapt firesc, iar conflictele sunt aplanate întrun mod intuitiv. Un aspect rar întâlnit în Europa, ce datează de veacuri, este legat de plurilingvismul populaţiei.

Folosirea a două, trei sau chiar patru limbi de către un individ, a fost perceput ca o bogăţie, ca un mijloc de apropiere de semeni, de înlesnire a relaţiilor interumane. Deosebit este faptul că oamenii de aici au folosit limbile germană, sârbă, română, maghiară, slovacă, idiş şi bulgară, şi că diferenţele nu au fost şi nu au devenit nicicând definitorii.

De asemenea, o mare parte a familiilor au atât origini ortodoxe şi catolice, cât şi protestante şi mozaice etc. Profesor doctor Nossrat Peseschkian ne spune că: „dezvoltarea personalităţii este determinată în mod decisiv de relaţiile sociale ale individului.”

Astfel, aici apare un univers uman multi- şi interdisciplinar, orientat spre similitudini, nu spre diferenţiere. În această zonă nu sunt cunoscute conflicte interetnice şi interconfesionale de-a lungul timpului, reprezentând o dovadă a nivelului ridicat de toleranţă faţă de convingerile celuilalt.

Această toleranţă se manifestă direct în viaţa cotidiană a fiecărui individ prin participarea la sărbătorile laice şi bisericeşti, precum şi în căsătoriile interetnice. În acest context multicultural, căsătoriile mixte sunt cele care transcend naţionalul şi regionalul, care îmbogăţesc limba, arta şi multiplică posibilităţile de autorealizare. Transculturalitatea derivă din consolidarea relaţiilor interculturale, care la rândul lor generează noi modele comportamentale.

Această perspectivă asupra lucrurilor reduce tendinţa de fragmentare. Coabitarea e cu atât mai paşnică atunci când interferenţele culturale îmbogăţesc palierul etnografic, vestimentaţia, muzica şi limbajul.

Multi- şi interculturalitatea zonei reprezintă o stare de spirit pe care o regăsim în viaţa cotidiană, în obiceiurile transmise din generaţie în generaţie, în modul de organizare a gospodăriilor.

Prin prisma psihoterapiei pozitive, fiecare cultură are accentuate la nivel de etnie anumite capacităţi actuale care, atunci când familia este mixtă, pot veni în conflict. Ideea zonei de toleranţă şi de acceptare a mixajului familial face ca oamenii să creadă în faptul că pot să depăşească conflictele şi să fie motivaţi în acest sens, că nu sunt bariere de netrecut ci doar modalităţi de depăşire şi de echilibrare a balanţei. Convieţuirea armonioasă a fost posibilă prin dezvoltarea ideilor de permisivitate, acceptare, renunţare, altfel spus flexibilitate.

În astfel de împrejurări, toleranţa vine ca un fapt firesc, iar conflictele sunt aplanate în mod eficient. Pe o astfel de viziune se bazează şi psihoterapia pozitivă prin capacităţile bazale: a iubi şi a şti (a cunoaşte). Psihoterapeuţii pozitivişti văd în folosirea eficientă a capacităţilor un mijloc de aplanare a conflictelor. Practica psihoterapeutică ne-a arătat că majoritatea conflictelor abordate s-au datorat unor manifestări inadecvate ale capacităţilor actuale ale partenerilor apărute în urma

modificării ritmului de viaţă şi nivelului de aspiraţie într-o societate de consum, şi nu varietăţilor etnice şi culturale ale populaţiei stabile din zonă.

O situaţie particulară o reprezintă cazul străinilor din noul val (moldoveni, italieni, etc.) care au dificultăţi în a se integra la nivelul de toleranţă al populaţiei din zonă şi ale căror concepte despre viaţă vin în conflict cu ideile de acceptare a diversităţii. Dl. Profesor dr. Nossrat Peseschkian, arată că procesul de socializare prin persoanele primare de referinţă, familia, are o importanţă majoră. „Conflictul de bază reflectă trăirile şi impresiile subiective ale clientului care se învârtesc în jurul experienţelor lui/ei de viaţă anterioare şi al mediului familial.

Prin ele sunt atinse capacităţile actuale, fiecare cu povestea ei proprie." Psihoterapia pozitivă mijloceşte un model de punere în legătură a normelor psihosociale, norme care schiţează personalitatea individuală, atitudinile, aşteptările şi stilul de comportament în situaţii specifice. În zona Banatului, universul familial bine conturat este contaminat de o selecţie a tradiţiilor, a atitudinilor, a expectanţelor, a reactivităţii la diverse situaţii.

Deşi toleranţa şi acceptarea este la ea acasă, cu greu se poate spune că tradiţiile şi obiceiurile unei familii sunt la fel cu cele din altă familie cu origini similare. Fiecare familie face propria selecţie a obiceiurilor păstrate. Gradul de toleranţă şi de acceptare a multiculturalităţii în zonă, face să există o deschidere spre individual şi o transcendere a obiceiurilor şi tradiţiilor.

Există încredere în faptul că aceste conflictele interpersonale nu sunt insurmontabile sau datorate unor incompatibilităţi culturale, ci au caracter personal, individual şi ca atare pot fi rezolvate la acest nivel. Psihoterapia pozitivă se pliază ca o mănuşă pe acest sistem al zonei, reliefând că noi toţi ne 4 naştem cu aceleaşi capacităţi bazale, şi lucrând prin capacităţi actuale, lucrăm în acelaşi limbaj, unul al umanităţii.

Se poate considera că zona Banatului poate constitui un experiment natural-social care arată că teoria transculturalităţii dezvoltată de psihoterapia pozitivă este aplicabilă social la scală largă în ideea globalizării. Pe aceste considerente există deja o platformă compusă din acceptarea reciprocă a valorilor şi toleranţei.

Banatul poate oferi un model de soluţii viabile pentru evitarea unor conflicte sau neînţelegeri generate de perceperea celuilalt ca fiind diferit. A fi diferit şi a fi acceptat ca atare atrage după sine libera dezvoltare a creativităţii.

2.Geografia Banatului

Arealul Banatului, având aproximativ forma unui pătrat, cu limite naturale, la nord, râul Mureș, la vest, râul Tisa, la sud dunărea, iar la est un traseu prin vestul Carpaților Meridionali și prin sudul Carpaților Occidentali.

Suprafața Bnatului, este împărțită între trei țări.Cea mai mare parte, circa două treimi, aparține României(18.966 kmp), cica o treime Serbiei(9.276 kmp), iar o mică parte, 284 kmp aparține Ungariei. Din punct de vedere administrativ, teritoriul Banatului este în prezent divizat astfel:

În România:

județul Timiș, în întregime;

județul Caraș-Severin, mai puțin comuna Băutar;

județul Arad, doar partea de la sud de Mureș;

județul Mehedinți, numai Baia Nouă, Dubova, Eibenthal, Ieselnița, Orșova și Svinița. Câteva localități din arealul tradițional bănățean au dispărut sub apele lacului de acumulare Porțile de Fier;

Județul Hunedoara- localitățile Sălciva și Poioga.

În Serbia:

Partea situată la est de Tisa a provinciei Voivoidina(ținut unde se află și localitatea Coka) :

Districtul Banatul de Nord(în sârbă Severin Banat)(mai puțin municipalitățile Ada, Senta, și Kanjiza, situate la vest de râul Tisa;

Districtul Banatul Central(în sârbă Srednji Banat);

Districtul Banatul de Sud(în sârbă Juzni Banat)precum și în Serbia Centrală;

Zona numită Pancevacki Rit, formând partea din stânga Dunării a minucipalității Palilula, inclusă zonei metropolitane Belgrad.

În Ungaria:

O mică parte din comitatul Csongrad și anume partea situată în unghiul sudic format de râurile Tisa și Mureș, până la frontiera de stat cu România și Serbia.[1]

Dar nu a fost dintotdeauna așa. În această scurtă lucrare voi încerca să prezint care a fost istoria Banatului, de acum câteva sute de ani până azi.

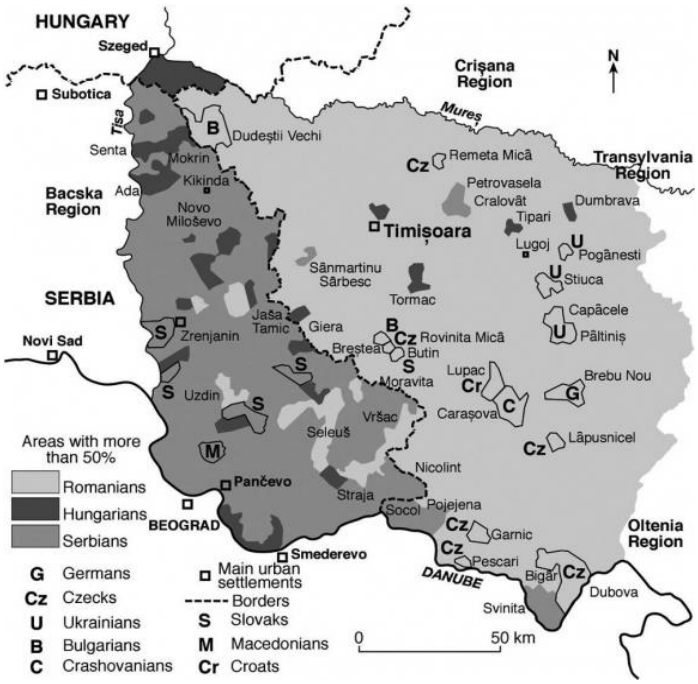

[1] www.banaterra.eu/romana/toponimii/b/banat/index.htm, accesat în 12 octombrie, 2017.

3.Referindu-ne la perioada secolului 18, numea Banatul America Europei.

1716 este anul în care armata austriacă, condusă de prinţul Eugeniu de Savoia, intră trimfătoare în Timişoara. În 2 ani de zile, întregul teritoriu al Banatului este cucerit de trupele imperiale. O nouă eră începe pentru Banat, teritoriul aproape rectangular care la vremea aceea se întindea de la Mureş la Dunăre şi de la Tisa la Munţii Ţarcului.

În urma recomandării Prinţului Eugeniu, Banatul devine proprietate privată a casei de Habsburg şi un intens proces de colonizare începe chiar cu anul 1718. Colonizarea a durat 60 de ani, fiind facută în 3 valuri, în timpul a 3 împăraţi. În final, un numar de aproximativ 160.000 de colonisti au sosit în Banat din Germania, Austria, Spania, Franţa, Italia, Slovacia, Bulgaria si Valahia. În câteva generaţii Banatul a devenit una din cele mai prospere regiuni din Imperiul Austriac. Colonistilor li se promiseseră: scutiri de dari, gratuitati si avantaje care de multe ori defavorizau populația băștinașă. Cu toate promisiunile, colonistii au întâmpinat probleme: casele promise de autoritățile austriece, nu erau finalizate, bolile îmbolnăviri provocate de schimbarea mediului de viață. Conform recensământului realizat în 1774 in Banat locuiau:

220.000 români
100.000 sârbi și greci
24.000 maghiari si bulgari,
340 evrei53000 germani,
italieni, francezi, spanioli.

4.Ungurii

Poziţia geografică şi statutul juridic distinct, tradiţiile culturale şi realităţile confesionale, la care se adaugă, după 1718, tendinţele reformiste ale Coroanei, menite să pună în valoare, economic, militar sau politic, avantajele oferite de noua provincie au asigurat Banatului o situaţie particulară, acesta devenind o adevărată arie de convergenţă a civilizaţiilor şi influenţelor culturale, punct de întâlnire a culturii occidentale cu cea a Europei centrale şi sud-estice, într-un spaţiu şi un timp în evoluţie spre modern, care dislocă tradiţionalul, deseori cu brutalitate, accelerează ritmul istoric, provocând rapide şi ample prefaceri .[2]

După primul război mondial, în condiţiile împărţirii Banatului între statele succesoare ale monarhiei austro-ungare, vom vorbi doar despre populaţia Banatului românesc, pentru care există la îndemână statistici2 . Recensământul din

[2] Nicolae Bocşan, Contribuţii la istoria iluminismului românesc, Timişoara, 1986, p. 8; vezi, în acest sens, J.J. Ehrler, Banatul de la origini până acum – 1774, Timişoara, 1982, p. 166.

anul 1930 este considerat a fi primul recensământ al României întregite, făcut pe baze absolut ştiinţifice. El oferă un total de 18.057.028 locuitori pentru România.

Potrivit acestuia, populaţia totală a Banatului românesc se ridica la cifra de 962.932, din care pe judeţe: Caraş – 200.929 locuitori, Severin – 239.586 locuitori şi Timiş-Torontal – 499.443 locuitori, la care mai adăugăm populaţia celor 11 aşezări sud-mureşene din judeţul Arad necuprinse în suma iniţială, şi anume 22.974 locuitori.

În mediul rural trăiau 789.379 locuitori, iar în cel urban 173.553 locuitori răspândiţi în cele 7 oraşe (Reşiţa – 19.868, Oraviţa – 9.585, Lugoj – 91.580, Aradul Nou – 6.064, Caransebeş – 8.704, Orşova – 81.591, Lipova – 6.000, Timişoara – 91.580). Naţionalităţile existente în Banat acum sunt în număr de 17, plus alţii neidentificaţi[3] : Naţionalitatea Număr locuitori total Procentaj % Români 514.035 54% Germani 241.626 23,7% Maghiari 99.233 10,4% Sârbi, croaţi, sloveni 40.525 4,3% Ţigani 17.883 1,9% Cehi şi slovaci 14.110 1,5% Evrei 11.299 1,2% Bulgari 10.013 1,1% Ruteni 3.886 0,4% Ruşi 1.599 0,2% Polonezi 594 - Turci 171 - Greci 27 - Armeni 19 - Albanezi 11 - Huţani 7 - Tătari 3 - Alţii 6.975 0,7% Neidentificaţi 820 - Conform unor statistici oficiale, la începutul anului 1939 Ţinutul Timiş avea 1.748.648 locuitori, dintre care 307.051 la oraşe şi 1.440.797 la sate, repartizaţi pe judeţe în felul următor: Arad – 428.114 locuitori, Caraş – 202.665 locuitori, Hunedoara – 336.466 locuitori, Severin – 245.543 locuitori şi Timiş-Torontal – 516.166 locuitori [4].

Ungurii s-au așezat pe teritoriul țării noastre între secolele IX – XIII, în special în Transilvania și Banat.

[3] Ibidem, p. 165-166; vezi şi Recensământul general al populaţiei României din 29 decembrie 1930, I, p. XXIV, XXVI, XXVIII.
[4] Vestul, Timişoara, anul X, nr. 2288, 12 martie 1939, p. 6.

Ca si celelalte minorități, si ei sunt în scădere. În unele sate, cum este si Valcaniul minoritatea maghiară aproape că a dispărut. Își păstrează limba, tradițiile si obiceiurile. În Timiş sunt 35.500 etnici maghiari – 5,12 la sută din populaţia judeţului. La Timişoara există o comunitate de 15.000 de maghiari, însemnând 4,9 la sută.

În decursul a 20 de ani numărul maghiarilor la nivel de judeţ a scăzut de la 62.000 la 35.000. Cauza cea mai importantă este asimilarea. Dintre cele 35.000 de persoane, 64 la sută trăiesc în căsătorii mixte, a doua cauză este migraţia, iar a treia cauză este natalitatea negativă, una mai negativă decât cea a populaţiei româneşti, care nici ea nu se poate lăuda la acest capitol.

Un obicei împrumutat din tradițiile maghiare, este stropitul fetelor în a doua zi de Paște.

Românii, maghiarii și sașii din Transilvania si Banat obișnuiesc, în a doua zi de Paște, să meargă la „ udat", un obicei adus in aceste zone de catolicii maghiari și secui.

„ Grădinarii” [5]sunt băieți de toate vârstele, tineri sau bărbati însurați care stropesc „florile” din casele pe care le viziteaza, adică toate fetele si nevestele. Potrivit obiceiului, cu udatul se merge doar la cunoscuți, prieteni sau rude pentru a se face urări de prosperitate. Fetele sunt udate cu parfum, iar „grădinarii” sunt răsplatiti cu oua roșii, cozonac sau vin.

Înaintea parfumării, udătorul spune și o poezie, una dintre cele mai cunoscute fiind următoarea: *„Eu sunt micul gradinar / Cu sticluta-n buzunar / Si-am venit la dumneavoastra / Sa ud floarea din fereastra”.*

Românii au adoptat acest obicei și multe altele, fiind o dovadă de toleranță culturală, dar și o simbioză culturală.

[5] http://evz.ro/stropitul-fetelor-obicei-stravechi-in-ardeal-si-banat, accesat în 18 noiembrie , 2017.

5.Crașovenii

O minoritate veche, numiti și karasevici, au venit în valuri în secolele 13-14 în zona Muntilor Semenic, în jud Caras Severin, 7 sate: Carasova (Karasevo), Clocotici (Klokotic), Lupac (Lupak), Nermet (Nermid), Rafnic (Ravnik), Vodnic (Vodnik) si Iabalcea (Jabalc). S-au asezat acum 700 de ani in vaioagele carstice dintre Resita si Anina, dar nimeni (nici cel mai batran om din sat) nu mai cunoaste istoria venirii lor in Banat.

Ei sunt la Carasova, Nermet sau Clocotici de cand lumea. Romanii din jur ii invidiaza tacut. In timp ce crasovencele muncesc la fan si la vite, barbatii pleaca de mai multe ori pe an in Croatia, la Zagreb. Cu bani in buzunar si un pasaport croat, care ii scuteste de orice viza Shengen, au devenit primii romani integrati cu adevarat in Comunitatea Europeana. Oricine in locul lor ar fi profitat,

colindand lumea de la un capat la altul. Crasovenii sunt altfel - nu pot trai prea mult timp departe de casa. Pentru ei, Europa, dimpreuna cu avantajele si libertatile pe care le ofera, pare o haina mult prea scumpa, larga si greu de purtat. Tot mai bine li se pare acasa, in Romania.

Deoarece sunt vestiți la realizare unei țuici de prună, de i-a mers vestea, după două ștampe de răchie, când îi întrebi de sunt croați ori sârbi, îți răspund că nici ei nu știu. Și umpland paharul cu licoarea galbuie si parfumata, inchina (zoravo!) - bucurosi ca traiesc in Romania, bucurosi ca in Carasova - har Domnului! - macar e liniste, e pace.

6.Cehii

CEHII (pemi) colonizati în sec al XIX lea, în Muntii Almajului pentru defrisarea

padurilor, pentru producerea de cherestea, ca forta de munca: Garnic, Sf. Elena, Ravenska, Eibenthal,Sumita si Bigar. Au reușit să păstreze religia, costumele, obiceiurile, unele meșteșuguri si elemente de arhitectură.

Una dintre comunităţile etnice din România aflate pe cale de dispariţie este cea a cehilor din satele de pe Clisura Dunării. Cehii au fost printre ultimele populaţii colonizate în Banat sub Imperiul Habsburgic, cu începere din anul 1820, dar şi cei din urmă care au emigrat masiv.

Satele ceheşti din zona Clisurii Dunării au reuşit să se menţină, de-a lungul anilor, ca şi comunităţi ermetice, unde românii, sârbii sau ţiganii din localităţile învecinate nu au reuşit să pătrundă, astfel că şi-au putut păstra cultura, tradiţiile, limba şi stilul de viaţă, cu totul diferit de ce este în jurul lor. Satele ceheşti constituie, aşadar, un fenomen unic pentru Europa.

„Cehii au reuşit să îşi păstreze foarte bine cultura, pentru că sunt într-o zonă geografică foarte izolată, chiar şi astăzi. Sunt sate, cum este Ravensca, unde, dacă plouă, sau în perioada iernii, nici nu se poate intra“, explică Rene Kubasek, directorul Centrul Cultural Ceh din România.

Cooperation beyond borders.
Interreg-IPA Cross-border Cooperation Romania-Serbia Programme is financed by the European Union under the Instrument for Pre-accession Assistance (IPA II) and co-financed by the partner states in the Programme.

7.Ucraenienii

Reprezintă un grup minoritar mai nou, după 1908; au cumpărat proprietăți în Banat după dizolvarea Imperiului Austro-Ungar si au venit din Maramureș, s-au asezat în jud Caras Severin si Timis.

În cei peste o sută de ani de prezenţă în Banat – recunoscut prin multiculturalitatea şi multiligvismul său – etnicii ucraineni s-au integrat perfect, devenid un adevărat model şi pentru alte etnii.

Potrivit site-ului Banaterra, o parte dintre ei au venit din Maramureș, iar o alta din Bucovina. Migraţia lor a început încă de pe timpul Imperiului austro-ungar, ultimii ani ai secolului al XIX-lea şi primii ai secolului XX. Ea a continuat până astăzi. După exploatarea pădurilor, cei veniţi s-au aşezat pe moşiile din Banat, înfiinţând satele Copăcele şi Cornuţel-Banat sau satul Zorile. O altă parte dintre ucraineni au ales moşiile din vecinătatea Lugojului, situate în hotarele Criciovei şi Pădurenilor. Cele cinci sate înfiinţate între 1907 – 1910 există şi acum.

Viaţa traită de ucraineni la începutul aşezării lor în Banat nu a fost uşoară. În câţiva ani ei nu au reuşit să-şi consolideze gospodăriile.

Mulţi dintre bărbaţi au murit pe front în timpul primului război mondial, înrolaţi în armata austro-ungară. Astfel că, situaţia economică şi a satelor pe care le-au întemeiat a fost din ce în ce mai grea.

Potrivit Banaterra, bărbaţii au muncit în exploatările forestiere, iar femeile se ocupau de agricultură, dar aveau şi grijă de treburile casei. Pentru a o scoate la capăt, mulţi tineri din satele ucrainene s-au angajat ca slugi în satele vecine, numai pentru haine şi mâncare. Potrivit Paulei Neamțu, directorul de cancelarie al prefectului din Caraș-Severin, în prezent în județ trăiesc puțin peste 3.500 de etnici. Cea ucraineană ocupă locul cinci, după cea de români, maghiari, germane.

8.Bulgarii

Aflata in nord-vestul judetului Timis, in centrul triunghiului format de granita Romaniei cu Ungaria si Serbia, micuta localitate banateana Dudestii Vechi, ca si comunitatea care o formeaza, ascunde o istorie fascinanta si mult prea putin cunoscuta.

Pe aceste meleaguri din Banat traieste de peste doua sute de ani o comunitate cu totul aparte: singurii bulgari catolici din lume care scriu cu litere latine. Cei care sunt familiarizati cat de cat cu locul si cu obiceiurile zonei privesc adeseori cu surprindere viata dudestenilor. Putini reusesc sa inteleaga cum de acestia, in ciuda vremurilor zbuciumate, au reusit totusi sa pastreze nealterate limba, religia si traditia, valori cu care inaintasii lor au poposit pentru totdeauna in aceasta parte a lumii. Dar mai ales cum de au reusit sa ramana neasimilati, asa cum s-a intamplat cu alte etnii din Banat sau din alte colturi ale tarii sau lumii.

Bulgarii din Dudestii Vechi constituie si astazi, si vor constitui multi ani de aici incolo, o pata de culoare pe harta Banatului. "Un model de integrare fericita intr-o majoritate care ii accepta datorita calitatilor lor", este de parere prof. Ana Ronkov, coautoare a unui studiu elaborat intitulat "Monografia localitatii Dudestii Vechi".

Despre bulgarii de aici se stie, in principal, ca s-au stabilit in Banat la 1738. De asemenea, se mai stie ca sunt oameni harnici, gospodari, toleranti si ospitalieri. Dar nici o caracterizare nu ar putea fi completa fara sa facem referire si la credinta.

De fapt, acesta este elementul-cheie care a facut ca traditiile sa nu fie uitate si sa fie transmise din generatie in generatie pentru a fi pastrate cu sfintenie si perpetuate. Tanarul primar al localitatii, Gheorghe Nacov, membru al Uniunii Bulgarilor din Banat, licentiat in drept la Universitatea din Sofia, singurul edil neatins de microbul politic, isi aminteste ce rol important a jucat dintotdeuna, chiar si in perioada comunista, Biserica in viata comunitatii:

"*De la scoala mai puteam uneori sa chiulesc, asa cum mai fac copiii, dar in nici un caz de la slujba de duminica*".

In primavara anului 1738, 2.200 de bulgari catolici din partea de nord-vest (localitatea Ciprovec) si-au parasit locurile natale, ca urmare a unei rascoale impotriva turcilor. S-au refugiat initial in nordul Dunarii, in Oltenia, iar in final au ajuns in Banat, unde credinta lor a gasit un taram propice. De altfel, prima cladire pe care au construit-o atunci cand s-au stabilit pe aceste meleaguri a fost o biserica. Primul copil botezat in noul loc, pe 3 martie 1738, a fost Ivan, fiul lui Ivan si Dobra Rusinov. "*Prezenta catolicismului in Bulgaria incepe in anul 1330, cand in partea de nord-vest a tarii sunt colonizati sasii din Transilvania pentru a exploata zacaminte minerale de cupru, aur, argint sau fier in zona*[6]", explica prof. Constantin Kalcsov. Asa s-au format mai multe localitati catolice, intre care si Ciprovec.

[6] http://romanialibera.ro/special/reportaje/bulgarii-pavlicheni, accesat în 20 noiembrie, 2017.

9.Francezii

În anul 1770, în timpul colonizării făcute de Imperiul Habsburgic, peste 2.000 de familii de francezi din Lorena şi Alsacia, cât şi 639 de familii din Luxemburg, se stabilesc în jurul Timişoarei.

Lorenienii, alsacienii şi luxemburghezii vorbitori de limbă franceză s-au instalat lângă Timişoara, în urma colonizării făcute de administraţia de la Viena. Ei au înfiinţat sate pe drumul care duce spre capitala fostului Imperiu. Cea mai mare comunitate de francezi a fost cea de la Tomnatic,

aflat la 60 de kilometri de Timişoara, spre graniţele cu Ungaria (Cenad) şi Serbiei (Jimbolia).

Francezii în Banat, bănăţenii în Franţa" (editura Marineasa), este titlul unei excelente cărţi scrise de timişoreanca Smaranda Vultur, care aduce în actualitate o istorie prea puţin studiată a francezilor din această zonă.

Astăzi, în sudul Franţei, în provincia Roque-sur-Pernes, în Vaucluse, o stradă principală, unde se află şi primăria, se numeşte "La Rue du Banat", iar pliantele publicitare ale localităţii provensale vorbesc despre "odiseea bănăţenilor", destinul unei comunităţi care se destramă şi realcătuiesc sub presiunea marilor evenimente.

O parte din refugiaţii de război din Banat, care au ajuns în anii 1944-1945 pe teritoriul Austriei, sunt primiţi în 1948 în Franţa şi devin ulterior cetăţeni francezi, iar dintre ei, o mică parte ajung începând cu anii '50 în Sud, în Vaucluse, la o distanţă de 26 de kilometri de Avignon, în satul La Roque-sur-Pernes", susţine Smaranda Vultur, care în 1999 ajunge pentru prima dată în respectivele zone, printr-o bursă câştigată la Paris[7].

10.Șvabii

[7] adev.ro/nlz9j8, accesat în 20 noiembrie, 2017.

Războaiele cu otomanii au depopulat mari întinderi din Câmpia Panoniei, şi cu toate acestea graţie reuşitelor militare ale prinţului Eugeniu la finele secolului al 17-lea, habsburgii i-au împins înapoi pe duşmanii lor turci.

Pentru a stimula colonizarea zonelor răvăşite apare în 1689 Patentul cezaro-crăiesc de repopulare care permite libertatea oricăroro grupe de populaţie din Imperiu să se stabilizeze în est. Colonizatorii trebuie însă să îndeplinească trei condiţii minimale:recunoaşterea autorităţii împăratului habsburgic, credinţa catolică precum şi angajarea la apărarea graniţelor.[8]

Scopul habsburgilor era mai ales acela de a revitaliza comerţul şi de a încasa noi impozite, dar conta mult şi posibilitatea de respingere a unor potenţiale atacuri otomane prin intermediul soldaţilor plătiţi. Vor răspunde chemării ţărani din Lotharingia, Alsacia, Palatinat, Franconia, Renania şi multe alte regiuni, plecând spre sud-estul Europei în căutarea unei vieţi mai bune.

Aportul şvab este de fapt foarte mic, cu toate acestea colonizatorii germani de pe Dunărea mijlocie vor rămâne cunoscuţi sub acest etnonim de către colonizatorii de alte origini şi de către vecini.

Principalele zone ocupate au fost Banatul, Bacica, Slavonia, Sirmia şi Satu Mare. După desfiinţarea monarhiei austro-ungare teritoriul colonizat de germani se împarte între Ungaria, România şi Reagtul Sârbo-Croato-Sloven.

Se vor contura rapid comunităţi şvabe care să păstreze identitatea şi interesele comune. Din populația de origine germană din România, de circa 750.000, în prezent mai trăiesc în România mai puțin de 10%. O mare parte din populația rămasă este în vârstă; de aceea, în prezent, grupul etnic german este un grup mai puțin activ și nu mai constituie o entitate socială.

[8] www.historia.ro/sectiune/general/articol/svabi-si-sasi-in-sud-estul-europei,

Cu toate acestea, în câteva orașe în care s-au menținut populații germane mai numeroase există o susținută activitate culturală germană. Săptămânalul Allgemeine Deutsche Zeitung editează un supliment regional pentru Banat, intitulat *Banater Zeitung*. [9]

Teatrul German de Stat Timișoara prezintă spectacole în limba germană. Cel mai prestigios liceu cu limba de predare germană din Banat este Liceul Teoretic „Nikolaus Lenau" din Timișoara.

Există la Timișoara și Arad și alte instituții de învățământ preuniversitar cu limba de predare germană, chiar dacă majoritatea elevilor acestor școli sunt de etnie română.

11.Sârbii

SÂRBII –astăzi ei reprezintă cea mai veche diaspora sârbă din lume. Au ajuns pe teritoriul actualei Românii între secolele al XV-lea-al VIII-lea.

Până în secolul al XVIII-a, după eliberarea de sub dominaţia otomană, sârbii au reprezentat cea mai numeroasă populație din Timișoara.

În România trăiesc în jur de 24.000 de sârbi, dintre care:

- 10.000 în judetul Timiş.
- In Caras-Severin, Mehedinţi şi Arad mai sunt cam 8.000 de sârbi.
- Cele mai mari comunități de sârbi sunt în judeţul Timis la Diniaş, Sânpetru Mare, Variaş, Gelu.

[9] ro.wikipedia.org/wiki/Șvabi_bănățeni.

Sârbii se așează pe teritoriul românesc începând cu Evul Mediu timpuriu. Aceștia, au venit fie singuri, fie cu alt popor migrator, avarii.

Slavii însă sunt considerați strămoșii sârbilor. Descoperirile arheologice din secolele V-VI, ne oferă informații care spun „*despre migrațiile slavilor din Europa Centrală înspre Dunăre. Descoperirile arheologice stau mărturie şi despre migrațiile dinspre Ucraina spre Dunăre, până la Porțile de Fier. Acest ținut a fost locuit, până în perioada indicată, de către dacii romanizați. În acest mod, începând cu veacul al VI-lea, ținuturile Dunării de Jos erau locuite de o populație amestecată - slavi şi daci.*” [10]

Potrivit spuselor mai multor savanți, cum ar fi Konstantin Jirecek, Bosko Strika, strămoșii sârbilor au locuit în Croația de azi. Astfel, din Croația migrează spre Peninsula Balcanică, pe văile râului Tisa, Criș, Bega și Timiș.

Până la colonizarea ungurilor şi a mişcării românilor spre Mureş, din Boichia, adică Țara sârbească.

Istoricul ceh Niederle ajuns la concluzia că ei erau o parte a marelui trib cu acelaşi nume şi care în secolul al VII-lea a trecut Dunărea şi s-a stabilit în Moesia,

[10] *Sârbii din România. Din Evul Mediu până în zilele noastre*. Traducere din limba sârbă: Ivo Muncian Ediție îngrijită de: Ljubomir Stepanov, Uniunea Sârbilor din România Timişoara, 2005.

pe teritoriul Serbiei de azi. De la ei au rămas unele toponimice cum ar fi județul Severin sau oraşul Turnu Severin.

Izvoarele france de la începutul secolului al IX-lea pomenesc că *"în Dacia pe Dunăre trăieşte tribul slav al abodriților*". [11]

Pavel Iosef Schafarik, în lucrarea sa Antichități slave afirmă că aceştia trăiau în ținuturile de lângă Mureş şi dă ca exemplu unele toponime - râul Bodrog, afluent al Mureşului, şi localitatea cu acelaşi nume.

Konstantin Jireček în lucrarea sa „*Istoria sârbilor"* ajunge la concluzia că e vorba despre un trib slav, obodriți sau bodriți, care şi-a lăsat numele în mai multe locuri ale Pustei Panonice în drumul lui spre nord-vest, spre Cehia şi Germania, până spre avalul râului Elba.

Aflăm astfel din surse istorice sârbești că istoria lor este strâns legată de strămoșii noștri, de teritoriul românesc. Iată de ce această înfrățire a localităților Valcani, din Banatul Românesc, pe de o parte și Coka, din Banatul Sârbesc, pe de altă parte, e un rezultat firesc al istoriei.

Observăm de asemenea că râul Timiș este un liant al celor două popoare. De altfel, pe o porțiune de 3,3 km, râul Timiș, marchează granița româno-sârbească.

Sârbii de pe teritoriul de azi al României sunt păstrători ai bogatelor tradiții nemanide. În epoca lui Stefan Nemanja s-au pus bazele statului național sârb care, în acea perioadă, a atins ascensiunea maximă în existența sa istorică.

Realizarea Bisericii Ortodexe Sârbe independente, a ușurat înjghebarea unității spirituale a poporului sârb în toate ținuturile în care acesta trăia.

Odată cu ocuparea sârbilor de către turci, când au început migrațiile spre Câmpia Paninică, poporul sârb a luat cu el și ralizările culturii lui Nemanja.

[11] Idem.

În timpul domniei dinastiei Nemanjić (1168-1371) statul sârb a cunoscut un mare avînt politic, cultural şi economic, dar şi ca putere militară, devenind cel mai puternic stat în sud-estul Europei.

12.Interculturalitatea

S-a manifestat ca o consecință a:

- atitudinii permisive a locuitorilor,
- evitarea conflictelor interetnice
- acceptarea străinilor,
- stabilirea legăturilor între băstinași și cei nou veniți,
- amestecul familiilor.
- Indiferent de etnie, oamenii au avut aceleași probleme sociale

„Suntem toţi frunze ale aceluiaşi copac şi fructe ale aceleiaşi crengi.” Baha‘u’llah

Se poate considera că zona Banatului poate constitui un experiment natural-social care arată că teoria transculturalităţii dezvoltată de psihoterapia pozitivă este aplicabilă social la scală largă în ideea globalizării.

Pe aceste considerente există deja o platformă compusă din acceptarea reciprocă a valorilor şi toleranţei. Banatul poate oferi un model de soluţii viabile pentru evitarea unor conflicte sau neînţelegeri generate de perceperea celuilalt ca fiind diferit.

A fi diferit şi a fi acceptat ca atare atrage după sine libera dezvoltare a creativităţii.

13.Plurilingvismul populatiei

Bănățenii, mai ales vârstnicii, vorbesc 2,3 sau chiar 4 limbi, permițând comunicarea interumană

S-au folosit, și încă se folosesc, limbile: germană, sârbă, română, maghiară, slovacă, idiş şi bulgară.

„*Dincolo de aparenta fragmentaritate comunitar-religioasă ori social-lingvistică, dincolo de disputa regilor Ungariei medievale, a sultanilor Imperiului Otoman şi a împăraţilor Casei de Habsburg, Banatul este locul marilor întâlniri dintre culturi şi civilizaţii diverse; este regiunea în care s-au interferat şi au coabitat creştini, musulmani şi mozaici, ortodocşi şi catolici, religii şi biserici predicând în limbile latină, slavonă, germană, ebraică; populaţii vorbind româna, sârbă, maghiară, germană, cehă, slovacă, bulgară, spaniolă, franceză, ţigănească, ladino şi idiş*[12]*”* – explică prof. univ. dr. Voctor Neuman, în ultimul număr al revistei Banatul – Jurnal Regional – editat de către Uniunea Jurnaliştilor din Banatul Istoric, preşedinte Vasile Todi.

Dincolo de un pragmatism obsedant şi, uneori, de un inexplicabil egoism colectiv, regiunea a fost remarcabilă mai întâi prin urbanitatea locuitorilor săi, prin iniţiative şi creaţii individuale, prin solidarităţi transcomunitare şi printr-un civism de inspiraţie occidentală. Nici ruralitatea n-a fost lipsită de expresivitate, multiplele tradiţii folclorice, de limbă şi de cultură culinară conferind regiunii o particularitate,o imagine exotică.

Banatul este o parte fascinantă a istoriei şi a culturii României, deopotrivă a istoriei şi a culturii Europei central-sud-estice. Şi, de ce nu, a Europei în ansamblul său. Este spaţiul în care au fost acceptate şi practicate numeroase

[12] http://www.ziuadevest.ro/ce-inseamna-banatul/, accesat în 20 noiembrie, 2017.

forme de guvernare administrativ-politică, în care

generaţiile precedente, dar şi cele de astăzi au conceptualizat şi conceptualizează modernitatea prin experimente de tot felul, inginereşti, comerciale, academice, literare, artistice[13], muzicale, arhitecturale. Este locul în care în epoca modernă, românii, slavosârbii, maghiarii şi şvabii-germani şi-au disputat întâietatea în diseminarea propriilor lor valori comunitar-lingvistice, cultural-comportamentale, ideologice.

14. In Valcani, ca și în restul Banatului întâlnim aceleași elemente ale interculturalității și toleranței

- In Valcani sunt o biserică ortodoxă, o biserică catolică, o biserică baptistă, o biserică penticostală

- Au fost 6 cimitire: 3 ortodoxe, unul catolic, unul reformat, unul evreiesc
- Mosierii au fost de etnie maghiară: Bathyany, Ronay, Simon Sina, sau germană Weiler, sau evrei: Lederer.
- Au fost si familii de țărani români sau de maghiari sau de germani care au deținut pământ
- Familii mixte
- Comercianti evrei, români, maghiari
- La viata culturală a participat fiecare etnie.

[13] Idem

CONCLUZIA

Interculturalitatea a fost favorizată de necesitatea unui dialog între oameni şi favorizată de factori economici şi politici si a contribuit la dezvoltarea identităţii culturale.
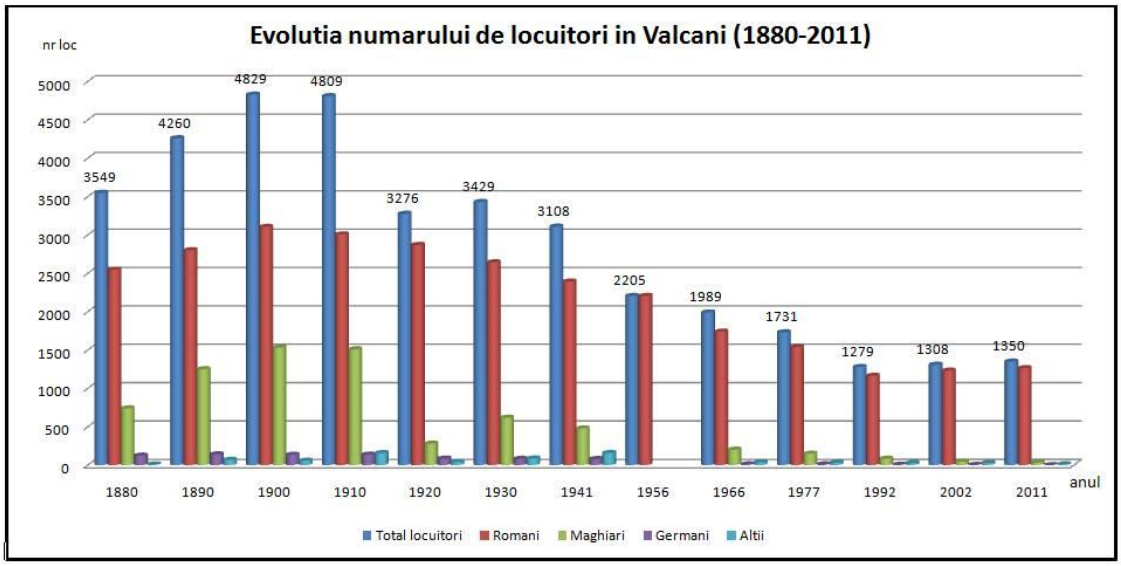
Prin Legea nr. 247/2017, se instituie ziua de 18 decembrie - Ziua Minorităţilor Naţionale din România, ca sărbătoare naţională.